

RAPPORT 912

Nota
Zaventem, Woluwedal
Leemafgraving zone 1

DEEL 2: Programma van maatregelen

Patrick Reygel & Sebastiaan Augustin
Augustus 2020

ARON-RAPPORT 912

NOTA

**ZAVENTEM, WOLUWEDAL
LEEMAFGRAVING ZONE 1**

Patrick Reygel & Sebastiaan Augustin

Tongeren
2020

Colofon

ARON rapport 912 – Nota Zaventem, Woluwedal – Leemaftgraving zone 1

Erkend archeoloog:	Patrick Reygel (OE/ERK/Archeoloog/2015/00092)
Auteurs:	Patrick Reygel & Sebastiaan Augustin
Foto's en tekeningen:	ARON bv (tenzij anders vermeld)
Wettelijk depot:	D/2020/12.651/85
ID Archeologienota:	14878

*Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be
Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bv mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van web-publicatie, druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook.*

ARON bv

Archeologisch Projectbureau
Neremweg 110
3700 Tongeren
www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel: 012/225.250
fax: 012/770.034

© ARON bv, Archeologisch projectbureau, 2020

DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. Gemotiveerd advies

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Initieel werd door *Aron bv* een archeologienota (ID 14878²⁸) opgesteld bestaande uit een bureauonderzoek. Op basis van het bureauonderzoek was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed, de waarde daarvan (kennispotentieel) en de omgang hiermee. Daarom was bijkomend vooronderzoek noodzakelijk.

Dit diende in eerste instantie te bestaan uit een landschappelijk bodemonderzoek om de gaafheid van het onderliggende oorspronkelijk bodemprofiel na te gaan. Afhankelijk van de resultaten van dit onderzoek, diende al dan niet een vooronderzoek naar prehistorische artefactensites uitgevoerd te worden. Tot slot diende tevens een proefsleuvenonderzoek naar (proto-)historische sites uitgevoerd te worden.

Deze onderzoeken dienden uitgevoerd te worden in het deel van het onderzoeksgebied dat als leemontginning zal dienen (ca. 7,2 ha).

Het **landschappelijk bodemonderzoek onder de vorm van boringen en profielputten werd volledig uitgevoerd** over het gebied van 7,2 ha (2020G230). Het betrof de percelen: Zaventem, Afd. 2, sect. C, percelen 310, 311A, 311B, 312D, 312F, 313A, 314A, 327B en Zaventem, Afd. 5, sect. A, percelen 297A, 297B, 297C, 299, 299/2, 300C, 300D, 300E, 300F, 300G, 303A/2, 303B/2, 303C/2.

Omdat de ontginning volgens de vergunning tegen een bepaalde datum opgestart moet worden, kon **slechts het eerste deel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem** uitgevoerd worden (zone 1; 2,5 ha). Het betreft de noordelijke terreinhelft, steeds vermeld als zone 1, alwaar een **proefsleuvenonderzoek** (2020G234) werd uitgevoerd. Het betrof de percelen: Zaventem, Afd. 2, sect. C, percelen 310, 312D, 313A en Zaventem, Afd. 5, sect. A, percelen 297A, 297B, 299.

Het vooronderzoek naar prehistorische artefactensites onder de vorm van een **verkennend archeologisch booronderzoek in het hoger gelegen deelgebied werd nog niet uitgevoerd**. Ook het onderzoek naar (proto)historische sites werd voor deze tweede fase nog niet uitgevoerd. Dit volgt pas na het volledig uitvoeren van het onderzoek naar de prehistorie.

De onderzoeken werden uitgevoerd conform het programma van maatregelen zoals omschreven in de in akte genomen archeologienota.

Uit het landschappelijk bodemonderzoek bleek dat de natuurlijke bodem in een 3,2 ha groot gebied voldoende gaaf bewaard was gebleven om een vooronderzoek naar prehistorische artefactensites uit te voeren onder de vorm van een verkennend archeologisch booronderzoek. Dit onderzoek dient in een latere fase nog uitgevoerd te worden volgens het programma van maatregelen zoals gesteld in de archeologienota (ID 14878²⁹) en zal beschreven worden in een bijkomende nota.

Het programma van maatregelen voor het vooronderzoek naar (proto-)historische sites voorzag in een proefsleuvenonderzoek waarbij 11 % van het volledige terrein (7,8 ha) onderzocht diende te worden door middel van continue proefsleuven van 2 m breed, die op 15 m van elkaar gelegen waren. In totaal werden 18 parallelle

²⁸ Driesen & Van de Staey (2019) <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14878>.

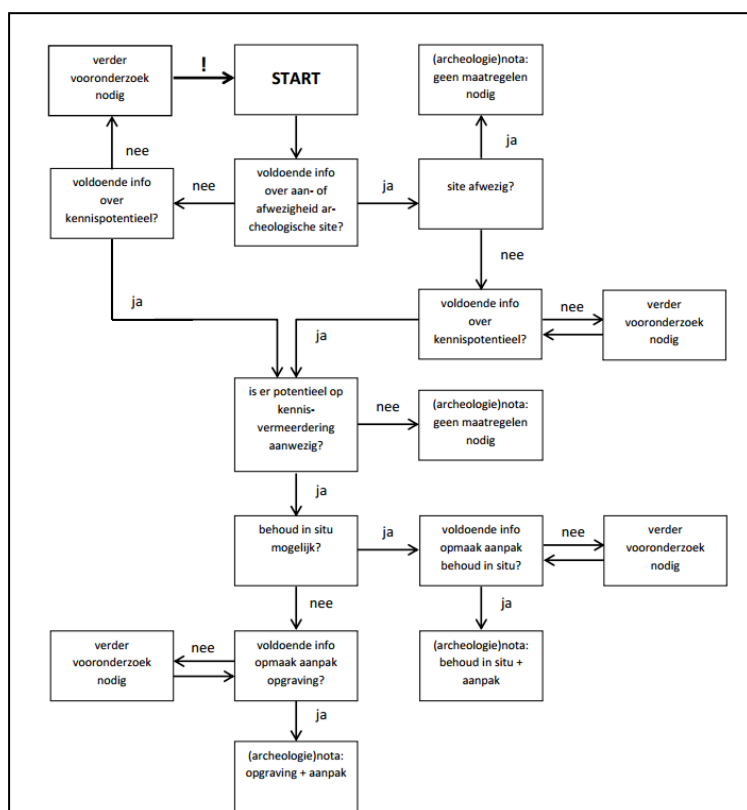
²⁹ Ibid.

noordwest-zuidoost georiënteerde proefsleuven voorzien, dwars op de helling georiënteerd en parallel aan de grens van de leemafraving. Verder werd voorzien dat minimaal 1,5 % van het terrein onderzocht zou worden d.m.v. kijkvensters, dwars- of volgsleuven.

Het programma van maatregelen werd tijdens het uitgevoerde onderzoek gewijzigd omdat de ontginning volgens de vergunning tegen een bepaalde datum opgestart moet worden. De huidige nota omvat bijgevolg slechts het eerste deel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem gelegen in de noordelijke terreinhelft, steeds vermeld als **zone 1**. Dit eerste deel had een oppervlakte van 25414 m². De overige zone zal nog steeds onderzocht worden volgens het programma van maatregelen zoals gesteld in de archeologienota (ID 14878³⁰) en beschreven worden in een bijkomende nota.

Zone 1 werd onderzocht door middel van 21 parallelle proefsleuven, dwars op de helling georiënteerd en parallel aan de grens van de leemafraving met een totale oppervlakte van 2936 m². De afstand tussen de proefsleuven bedroeg 15 m (van middenpunt tot middenpunt) en de proefsleuven waren ca. 2 m breed. Verder werden drie kijkvenster aangelegd met respectievelijk een oppervlakte van 82 m², 109 m² en 90 m². Op deze wijze werd in totaal 3217 m² of 12,6 % van de oppervlakte onderzocht (25414 m²).

Het proefsleuvenonderzoek van zone 1 wees op de afwezigheid van een archeologische site. Na afloop van het vooronderzoek was dan ook voldoende info bekend over het kennispotentieel. Op basis van deze onderzoeken kon een gemotiveerd advies gegeven worden aangaande het al dan niet uitvoeren van verder archeologisch onderzoek in zone 1.

Afb. 36. Beslissingsboom bij de afweging voor de noodzaak van verder vooronderzoek en/of een opgraving (Bron: OE, CGP 4.0, p. 32).

³⁰ Driesen & Van de Staey (2019) <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14878>.

1.2 Duiding en waardering van de archeologie in het projectgebied (zone 1)

Tijdens het landschappelijk bodemonderzoek bleek het oorspronkelijke bodemprofiel in het noordwestelijke deel en zuidwestelijke deel van het onderzoeksgebied, gelegen op de steilere hellingen, zeer slecht bewaard. Het ontbreken hiervan kan verklaard worden door enerzijds hellingserosie, anderzijds door historische leemontginning. Verder onderzoek naar prehistorische artefacten was in deze zone dan ook niet relevant.

Voor de hogere terreindelen tonen de landschappelijke boringen en de proefputten een veel beter bewaard bodemprofiel met dikke Bt-horizont en diepe kalkgrens. De kans op het aantreffen van steentijd artefactensites blijft bijgevolg reëel, waardoor het noodzakelijk is om verder onderzoek onder de vorm van een verkennend archeologisch booronderzoek uit te voeren.

Het proefsleuvenonderzoek, uitgevoerd in zone 1, leverde geen archeologische sporen en vondsten op. Er wordt binnen zone 1 dan ook geen archeologisch erfgoed verwacht. De archeologische waarde en het potentieel op kenniswinst van zone 1 is daarmee laag.

Een uitspraak over de duiding en waardering van de archeologie in de rest van het projectgebied zal gegeven worden in een bijkomende nota.

1.3 Impact van de geplande bodemingrepen (zone 1)

Op basis van de omschrijving van de geplande bodemingrepen in *DEEL 1: Verslag van de resultaten, 1. Het onderzoeksgebied, 1.3 Geplande bodemingrepen* kan de impact van deze bodemingrepen op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed bepaald worden.

De initiatiefnemer plant werkzaamheden op een gebied langs de Woluwedal in Zaventem (prov. Vlaams-Brabant). Voorafgaand aan een latere verkavelingsaanvraag (ca. 16 ha) zal op een deel van het projectgebied een leemontginning (ca. 7,2 ha) plaatsvinden.

De potentiële impact zal voornamelijk veroorzaakt worden door de leemwinning tot een diepte van max. 3 m.

Het uitgevoerde onderzoek toonde aan dat er geen (waardevolle) archeologische vindplaatsen zijn aangetroffen in zone 1 het onderzoeksgebied. De geplande ruimtelijke ontwikkeling heeft dan ook geen impact op het bodemarchief van zone 1.

Een uitspraak over de impact van de geplande bodemingrepen in de rest van het projectgebied zal gegeven worden in een bijkomende nota.

1.4 Bepaling van maatregelen (zone 1)

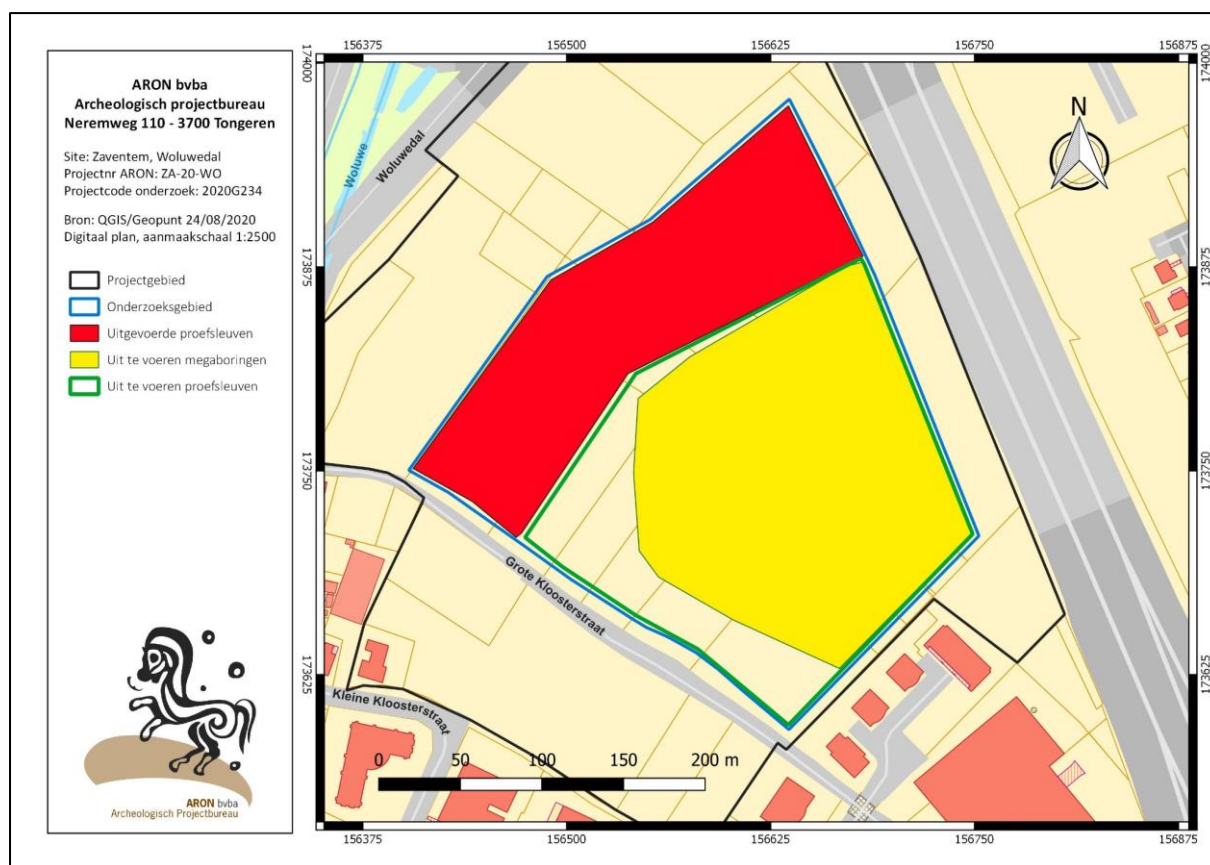
De bepaling van maatregelen van deze nota hebben enkel betrekking op zone 1 alwaar het proefsleuvenonderzoek plaatsvond. Het landschappelijk bodemonderzoek toonde aan dat de oorspronkelijke bodem van zone 1 zeer slecht bewaard was. Verder onderzoek naar prehistorische artefacten was in deze zone dan ook niet relevant. Het voorkomen van bodemsporen werd nergens uitgesloten. Het proefsleuvenonderzoek leverde echter noch archeologische sporen noch archeologische vondsten op.

Dit maakt dat het archeologisch potentieel van het zone 1 als laag kan worden ingeschat. Hetzelfde geldt voor de kans op kennisvermeerdering bij verder onderzoek, waardoor de kosten voor de uitvoer van verder onderzoek niet opwegen tegen de baten.

Er moeten daarom geen maatregelen getroffen worden en er wordt bijgevolg geen *Programma van Maatregelen* opgemaakt voor zone 1.

Dat er geen verder archeologisch onderzoek nodig is, neemt niet weg dat de aannemer/uitvoerder van de werken gehouden blijft aan de meldingsplicht van archeologische vondsten moesten deze toch worden aangetroffen. De context zit vervat in artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

Opgelet, deze bepalingen gelden enkel voor zone 1 met een oppervlakte van 2,5 ha en percelen: Zaventem, Afd. 2, sect. C, percelen 310, 312D, 313A en Zaventem, Afd. 5, sect. A, percelen 297A, 297B, 299 (*Afb. 37: rood*). Het vooronderzoek naar prehistorische artefactensites onder de vorm van een verkennend archeologisch booronderzoek dient nog te worden uitgevoerd binnen de afgebakende zone (277 megaboringen in een zone van 3,2 ha; *Afb. 37: geel*), alsook het vooronderzoek met ingreep in de bodem onder de vorm van proefsleuven (4,6 ha; *Afb. 37: groen*). Deze onderzoeken zullen onderzocht worden volgens het programma van maatregelen zoals gesteld in de archeologienota (ID 14878³¹) en beschreven worden in een bijkomende nota.

Afb. 37: Onderzoeksgebied met aanduiding van de uitgevoerde en nog uit te voeren onderzoeken.

³¹ Driesen & Van de Staey (2019) <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/14878>.

